

A large, abstract graphic composed of numerous overlapping triangles in various shades of blue and green, creating a complex, crystalline structure that resembles a stylized flower or a cluster of crystals. The colors transition from dark blue on the left to bright green on the right.

SUROVINOVÉ STRATEGIE EVROPSKÉ UNIE
GLOBÁLNÍ A DOMÁČÍ VÝZVY

OBSAH

1. ÚVOD	4
2. GLOBÁLNÍ KONTEXT SUROVINOVÉ POLITIKY EU: PŘÍSTUPY A INICIATIVY OECD, G20 A WTO	5
2.1 EKONOMIKA A GEOPOLITIKA SVĚTOVÉHO NEDOSTATKU SUROVIN	5
2.2 OECD	7
2.3 SKUPINY G20 A G8	8
2.4 WTO.....	9
3. PŘÍSTUPY A VÝZVY EU V OBLASTI SUROVINOVÉ BEZPEČNOSTI	11
3.1 INICIATIVA K NEROSTNÝM SUROVINÁM A DALŠÍ DOKUMENTY – PŘÍSTUPY EU K SUROVINOVÉ BEZPEČNOSTI DOMA I V ZAHRANIČÍ	11
3.2 LEPŠÍ KOORDINACE – NEVYHNUTNÁ PODMÍNKA KVALITNÍ SUROVINOVÉ STRATEGIE ...	14
3.3 POSTOJ HLAVNÍCH ZAJINTERESOVANÝCH STRAN V EU	15
3.4 POSTOJ ČESKÉ REPUBLIKY	16
4. ZÁVĚR	16

1. ÚVOD

Evropská unie do velké míry závisí na dovozu surovin, k nimž evropský průmysl vyžaduje efektivní a bezpečný přístup. V posledních letech se surovinová bezpečnost a s ní související strategie staly jednou z hlavních priorit jak v rámci vnějších opatření EU, tak z hlediska tvorby vnitřních politik.

Základy této strategie položily v letech 2008 a 2011 dva klíčové dokumenty, které vycházely z aktuální celosvětové hospodářské situace a z vysoké závislosti EU na dovozu některých surovin. Nová strategie zavedla opatření v oblasti obchodní politiky, zaměřená na podporu férových a udržitelných dodávek surovin z mezinárodních trhů. Za hlavní překážku volného toku těchto komodit byla označena vývozní opatření používaná třetími zeměmi. Z vnitřního hlediska EU zdůrazňuje spoléhání se na vlastní zdroje surovin a na účinné využívání zdrojů, včetně lepší legislativy v oblasti odpadů, recyklace a opětovného využití surovin.

Přístup k surovinám je významným problémem pro všechny země závislé na dovozu, a to jak rozvinuté, tak rozvojové, protože žádná z nich nemá k dispozici dostatečné zásoby surovin. Nedávný vývoj globální ekonomiky, zejména pak rychlá industrializace tzv. vynořujících se trhů, způsobil významný nárůst poptávky po některých druzích nerostů a kovů. V důsledku toho některé země častěji používají vývozní omezení, což vzbuzuje obavy na straně kapitánů průmyslů, vlád i multilaterálních a globálních činitelů, jakými jsou OECD nebo G20.

Hrozba stále omezenější dostupnosti surovin a přístupu k nim narůstá. Jak bude ukázáno níže, zvláště citlivou komoditou jsou ty kovy a nerosty, jako například vzácné zeminy, které jsou nezbytnou součástí pro výrobu mobilních telefonů, počítačů, automobilů či letadel. Je vysoce pravděpodobné, že pokud nebude zajištěna dostupnost surovin a přístup k nim, dojde v řadě průmyslových odvětví v dohledné budoucnosti k narušení výroby. Není snad ani třeba zmiňovat, že tato skutečnost bude mít palčivé důsledky nejen pro dotčená odvětví, ale také pro rozvoj zemí a regionů, v nichž tato odvětví působí.

Jednou z nejdůležitějších reakcí na globální nedostatek surovin je vytvoření jednoznačných pravidel,

transparentnost a předvídatelnost vývozních omezení. Pouze tak lze zajistit, aby se globální uplatňování těchto omezení nezvrhlo do systému vzájemných odvet, které by neprospěly vůbec nikomu. Stejně důležitá, ne-li důležitější, je vyšší míra účinného využívání zdrojů, které však často nevede k žádoucímu snížení spotřeby surovin. Zapotřebí jsou proto strukturální změny v převládajícím ekonomickém modelu s cílem podporovat nové, dosud zanedbávané způsoby spotřeby a modely výroby.

Tato studie poskytuje globální kontext surovinové bezpečnosti EU a analyzuje její hlavní přístupy v této oblasti. První část nastiňuje přístupy a opatření klíčových multilaterálních či globálních institucí, které ovlivňují strategické a politické směřování EU: OECD coby globálního hybného aktéra v této oblasti, skupiny G20 jako klubu globálních mocností a WTO, která stanoví pravidla související s obchodním rozměrem globální surovinové bezpečnosti. Evropská unie zároveň vnáší do agendy těchto institucí vlastní vizi a iniciativy a zpětně tuto agendu pomáhá utvářet.

Druhá část nastiňuje hlavní přístupy EU k vlastní surovinové bezpečnosti z pohledu mezinárodního obchodu a účinného využívání zdrojů. Nejdříve popisujeme hlavní prvky, zdroje a výzvy strategií a politik EU s důrazem na problém vnitřní koordinace surovinové politiky. Následně uvádíme očekávání a zájmy členských států EU, soukromého sektoru a Evropského parlamentu. To je důležité proto, že tyto zájmy a obavy těchto aktérů ovlivňují přístup EU a formují tak podobu evropské surovinové agendy. Závěrem se zamýšlíme nad tím, do jaké míry dávají politiky EU smysl z pohledu jak vlastní surovinové bezpečnosti EU, tak z globální perspektivy.

Z metodologického hlediska tato studie analyzuje klíčové strategické dokumenty příslušných institucí s cílem poskytnout čtenáři přehled o aktuálním diskursu. Studie do jisté míry také mapuje čeho se skutečně podařilo dosáhnout, zvláště pak v oblasti liberalizace trhu. V počátečních fázích přípravy dokumentu proběhly konzultace s několika zástupci Generálního ředitele (GŘ) pro obchod u Evropské komise, GŘ pro podnikání a GŘ pro životní prostředí s cílem identifikovat primární zaměření dalšího výzkumu.

2. GLOBÁLNÍ KONTEXT SUROVINOVÉ POLITIKY EU: PŘÍSTUPY A INICIATIVY OECD, G20 A WTO

2.1 Ekonomika a geopolitika celosvětového nedostatku surovin

Podle zprávy americké vládní analyticko-prognostické agentury National Intelligence Council z roku 2010 představuje snižující se dostupnost nejen energetických zdrojů, ale také neenergetických surovin jeden z nejzávažnějších geopolitických problémů naší doby. K těmto surovinám patří kovy, jako např. měď či hliník, nebo superstrategické vzácné zeminy, jako jsou skandium, promethium či samarium,¹ které jsou zásadní pro téměř všechny moderní průmyslové výrobky, jako jsou výkonné trvalé magnety ve větrných turbínách nebo katalyzátory v automobilech. V roce 2010 označila Evropská komise 14 nerostů (včetně tantalu, kobaltu a wolframu) za „kritické“ pro průmyslová odvětví v EU.² Podle zprávy PWC z prosince 2011 se generální ředitelé předních výrobních podniků z Evropy, Asie a Ameriky domnívají, že nedostatek zdrojů se v příštích pěti letech „výrazně zvýší“. To může vést k destabilizaci výroby nebo k narušení dodávek. V současnosti jsou nestabilní dodávky hrozbou zejména pro automobilový a energetický průmysl; období do roku 2016 je problematické obzvláště pro odvětví letectví a špičkových technologií.³

Nedostatek zdrojů znamená, že se na správném místě ve správnou dobu nenachází dostatečné množství nerostů a kovů. Existují dva hlavní rozměry: ekonomický a geopolitický nedostatek. Nejzávažnější je ekonomický nedostatek vyplývající z dramatického nárůstu poptávky. Počátky tohoto nárůstu sahají do začátku 21. století k hospodářskému boomu a industrializaci vynořujících se trhů, jako jsou Čína, Indie a Brazílie. V uplynulých deseti letech začaly tyto země dovážet obrovská množství surovin, přičemž předtím byly so-

běstačné anebo dokonce vyvážely. Například zatímco Čína v roce 2001 dovezla měď v hodnotě 1 miliardy USD, do roku 2010 se její dovoz zvýšil na 25 miliard USD ročně. Tato zvýšená poptávka vede ke kolísání nebo zvyšování cen vybraných komodit. Cena mědi se v letech 2002 až 2011 zvýšila čtyřnásobně. Cena platiny se mezi lety 2003 a 2007 ztrojnásobila, načež v roce 2008 klesla na původní hodnotu a do roku 2011 stoupla na dvojnásobek.

Řada zemí proto realizuje politiky zaměřené na ochranu jejich surovinové základny. Častěji používají omezení vývozu v podobě vývozních daní, objemových limitů, vývozních kvót či různých režimů licencování vývozu, čímž zvyšují geopolitický nedostatek surovin. K nejvýraznějšímu nárůstu došlo na nově vznikajících trzích a v nejméně rozvinutých zemích v Africe a v Severní a Jižní Americe.

Počet zemí uplatňujících vývozní cla (65 ze 128 členů WTO) v období 2003-2009 je vyšší, než byl jejich počet v předchozím období (39 zemí v letech 1997-2002). Evropská komise zjistila v roce 2009 v devatenácti zkoumaných zemích celkem 1 233 opatření pro omezení vývozu. Hlavními hráči, kteří uplatnili většinu z těchto opatření, byly velké nově vznikající trhy, jako např. Argentina, Ukrajina, Rusko a Jižní Afrika. Od května do poloviny října 2011 bylo zavedeno 19 nových opatření zaměřených na přímé či nepřímé omezení vývozu, přičemž v předchozích šesti měsících těchto opatření bylo 11. Většina z nich se týkala surovin a nerostů, zatímco něco přes čtvrtinu z nich postihovalo potravinářské výrobky.⁴

Geopolitický nedostatek, cenový vývoj a riziko nefunkčnosti globálních trhů, jak uvádíme níže, daly podnět k protireakcím zemí či regionů, které nemají dostatek nerostného bohatství (obzvláště EU), a multilaterálních organizací, jako např. OECD, které argumentují spíše z globálního hlediska.

Někteří činitelé jako další klíčovou odezvu na snižující se dostupnost surovin stále více zdůrazňují účinné využívání zdrojů. Některé země, zejména Japonsko, USA a Čína, měly vypracovány moderní strategie dlouho před tím, než došlo k současnému shonu po přírodních zdrojích. V nedávné době nabyla tato problema-

1 National Security Council, „Global Trends 2025: A transformed world,“ NSC: Washington DC, 2008.

2 Evropská komise, zpráva „Critical raw materials for the EU“ ad hoc pracovní skupiny pro určení kritických surovin, EK, 2010.

3 PWC, „Minerals and metals scarcity in manufacturing: the ticking timebomb,“ PWC, prosinec 2011.

4 OECD, WTO, UNCTAD, „Reports On G20 Trade and Investment Measures (Mid-October 2010 to April 2011, May to Mid-October 2011),“ OECD, WTO, UNCTAD.

tika na významu jak v soukromém sektoru, tak v mezinárodních multilaterálních organizacích v souvislosti se stávajícím úbytkem dostupných surovin. Generální ředitelé hlavních průmyslových odvětví ze všech světadílů považují účinné využívání za hlavní odpověď na nedostatek surovin.⁵ OECD začala aktivně zvyšovat informovanost o účinném využívání zdrojů a o produktivitě a tato problematika se také v určitém rozsahu objevila v agendě skupiny G20.

Níže se zabýváme iniciativami v oblasti vývozních omezení a účinného využívání zdrojů na úrovni OECD, G20 a WTO a v rámci dvoustranných/regionálních obchodních dohod. Tato analýza poskytuje globální kontext nezbytný pro pochopení evropských přístupů k nedostatku surovin.

Rámeček č. 1: Blízký východ má ropu – Čína má vzácné nerosty

Čína spotřebovává přibližně dvě pětiny světové produkce průmyslových kovů, a není proto překvapivé, že vypracovala plán národních nerostných zdrojů, který se zaměřuje na zvýšení kapacity dodávek důležitých nerostných zdrojů. Zahájila také program vytváření zásob některých kritických materiálů a velmi aktivně působí i v oblasti surovinové diplomacie, zejména v Africe. Počet domácích společností těžících vzácné zeminy snížila ze 400 na 100 a zbývající společnosti znárodňuje. V prvním kole povolenek na rok 2011 Čína snížila své vývozní kvóty na vzácné zeminy o 35 procent. Tento krok hrozí zhoršením celosvětového nedostatku nerostů potřebných pro smartphony, hybridní automobily a řízené střely, protože Čína vlastní 97 % všech dostupných nalezišť vzácných zemin.

5 PWC, „Minerals and metals scarcity in manufacturing: the ticking timebomb,” PWC, prosinec 2011, a McKinsey a kol., „Resource revolution,” McKinsey a kol., 2012.

Rámeček č. 2: Motivace pro vývozní omezení a jejich důsledky

Vývozní omezení mají různou podobu, jako např. cla, minimální ceny, kvóty, zákazy a licence. Vývozní cla (daně) jsou nejoblíbenější formou a obvykle se uplatňují na omezený počet produktů, ačkoli některé méně rozvinuté země uplatnily vývozní daně na veškeré produkty.

Hlavními důvody uplatnění vývozních omezení jsou⁶:

1. Cíle sociální politiky, například ochrana životního prostředí nebo přírodních zdrojů; hlavním cílem je omezit objem obchodu, vlády obvykle upřednostňují formu objemových omezení;
2. Účely související s fiskálními příjmy: vývozní omezení podle statistik ve skutečnosti nejsou pro státní rozpočet natolik významným příjmem; jedinou výjimkou byly v tomto ohledu restrikce zavedené Argentinou v letech 2002-2005, které představovaly 9,9 % příjmů státního rozpočtu;
3. Ochrana a podpora návazných zpracovatelských odvětví: v tomto případě poskytují vývozní cla umělou konkurenční výhodu pro domácí průmyslu, a působí tak jako implicitní dotace;
4. Regulace inflačních tlaků a zajištění domácích dodávek a další cíle zaměřené na zlepšování obchodních podmínek.

Účinky vývozních omezení v podobě narušení trhu:⁷

1. Nepřímé dotace: vývozní daně mohou, jsou-li použity pro účely průmyslové nebo obchodní politiky, sloužit jako nepřímá dotace zpracovatelských odvětví a mají vliv

6 Pro další diskuzi o motivaci pro vývozní omezení viz např. OECD, „The Economic Impact of Export Restrictions on Raw Materials,” OECD Publishing.

7 Viz zejména OECD, „The Economic Impact of Export Restrictions on Raw Materials,” OECD Publishing.

na podmínky mezinárodního obchodu s tímto zbožím.

2. Necelní překážka: vývozní daně mohou sloužit jako necelní překážka tím, že vytěsňují dovozy na trh země, která daně uvaluje, a to jak u dovozových surovin, které přímo konkurují zdaněným produktům, tak u dovezených zpracovaných produktů.
3. Dopad na přímé zahraniční investice do těžebních odvětví: a) nedostatečná transparentnost a předvídatelnost týkající se zejména vývozních daní odrazuje přímé zahraniční investice do kapitálově náročného důlního sektoru; b) země uplatňující vývozní omezení zavedly také bariéry týkající se do země směřujících přímých zahraničních investic v surovinovém odvětví.
4. Cenová diskriminace: vývozní daně mají vliv na hospodářskou soutěž, protože vytvářejí různé ceny pro domácí producenty a zahraniční společnosti tím, že zvyšují náklady na vývoz.
5. Dlouhodobé zvyšování cen: vývozní omezení mohou v krátkodobém horizontu vést k nižším cenám surovin; dlouhodobě však přinášejí opačný účinek i v zemi, která omezení uplatní.
6. Spirálový efekt: snížení vývozu ze zemí, které uplatňují omezení, přesměruje poptávku do jiných zemí; ty pak mohou na oplátku zavést obdobná opatření.

2.2 OECD

V uplynulých přibližně pěti letech je OECD přední mezinárodní organizací z hlediska výzkumu a zvyšování povědomí v souvislosti s vývozními omezeními. Zprávy a studie OECD se zabývají důvody, které stojí za uplatněním vývozních omezení, a jejich dopadem na světový obchod. Podle studie OECD *The economic impact of the export restrictions (Ekonomický dopad vývozních omezení)* byl jejich vliv na mezinárodní trhy shle-

dán jako jednoznačně negativní, protože omezily globální nabídku a vyvinuly tlak na světové ceny.⁸ Skutečností je, že od vypuknutí krize bylo opatřeními omezujícími dovoz zasaženo pouze méně než 1 % obchodu v rámci G20.⁹

Vzhledem k tomu, že vývozní omezení nejsou dostatečně pokryta multilaterálními dohodami, se za hlavní problém považuje netransparentnost a nepředvídatelnost jejich uplatňování. Ze studie OECD vyplývá, že kdyby se WTO zabývala pravidly uplatnění vývozních omezení, zvýšila by se jejich předvídatelnost a usnadnil by se volný obchod se surovinami. Cílem jednoho současného projektu OECD věnovaného komplexnímu soupisu vývozních omezení je zlepšit transparentnost a zvýšit informovanost o této problematice. Do projektu je zahrnuto 100 zemí, které jsou uvedeny jako jeden z pěti největších producentů nejméně jednoho z 81 nerostů a kovů, včetně vzácných zemin.

Rámeček č. 3: Pokyny OECD pro řádnou kontrolu odpovědných dodávek nerostů z oblastí zasažených konflikty a z rizikových oblastí¹⁰

V nedávné době byl do praxe uveden konkrétní příklad sdílené spolupráce mezi vládami a zainteresovanými subjekty: Pokyny OECD pro řádnou kontrolu odpovědných dodávek nerostů z oblastí zasažených konflikty a z rizikových oblastí.¹¹ Pokyny byly vypracovány na základě procesu zahrnujícího více zainteresovaných subjektů s intenzivním zapojením

8 Viz zejména OECD, „The Economic Impact of Export Restrictions on Raw Materials,” OECD Publishing.

9 Summit G20, „Roundtable on Commodities and Raw Materials - Remarks by Angel Gurría, OECD Secretary-General,” Cannes, 2. listopadu 2011.

10 OECD, „OECD Due Diligence Guidance for Responsible Supply Chains of Minerals from Conflict-Affected and High-Risk Areas,” OECD Publishing, 2011.

11 Konference OECD/UNEP, „Conference on Resource Efficiency,” 23.-25. dubna 2008, Paříž, Francie a OECD, „Resource Productivity in the G8 and the OECD,” OECD, 2011.

OECD a jedenácti zemí tzv. Mezinárodní konference o regionu Velkých jezer (Angola, Burundi, Demokratická republika Kongo, Keňa, Konžská republika, Rwanda, Středoafrická republika, Súdán, Tanzanie, Uganda a Zambie), průmyslu, občanské společnosti a OSN. Pokyny nejsou právně závazné a jejich dodržování je dobrovolné. Jejich hlavním cílem je pomoci firmám dodržovat lidská práva a nepříspěvat ke konfliktu prostřednictvím praktik, které tyto firmy používají v oblasti získávání nerostných zdrojů.

Řádná kontrola se zaměřuje na celý dodavatelský řetězec – od těžby až po prodej konečného výrobku (včetně těžby, přepravy, manipulace, obchodu, zpracování, tavení, zúšlechťování, výroby a prodeje). Zahrnuje pouze tyto kovy: cín, tantal, wolfram, jejich rudy a nerostné deriváty a zlato. Touto řádnou kontrolou by se měla řídit každá společnost zapojená do dodavatelského řetězce. Vzhledem k tomu, že tyto pokyny zahrnují takto široké spektrum aktérů, je zřejmé, že v praxi je zapotřebí jistá míra flexibility. V tuto chvíli je příliš brzy posuzovat uplatňování těchto pokynů. Důležitá je však skutečnost, že se k nim přihlásily všechny zúčastněné strany, které vyjádřily svou ochotu tuto řádnou kontrolu provádět.

OECD aktivně působí také v oblasti účinného využívání zdrojů. Jako zásadní jsou označeny budování kapacit a zvyšování informovanosti, ukazatele a statistiky toku materiálů a surovinové produktivity a kompatibilní databáze pro rozvoj klíčových surovinových toků. Zdůrazňuje se také šíření osvědčených postupů v rozvinutých i rozvojových zemích a spolupráce v oblasti účinného využívání zdrojů na mezinárodní úrovni.¹²

V roce 2008 přijala Rada OECD pro produktivitu v oblasti zdrojů doporučení, které členské státy vyzývá, aby zvyšovaly produktivitu v oblasti zdrojů tím, že budou podporovat ekologicky účinné a ekonomicky efektivní využívání přírodních zdro-

jů a surovin na všech úrovních a budou pokračovat v práci na decouplingu.¹³ Od roku 2004 je OECD také aktivně zapojena do nového integrovaného přístupu založeného na udržitelném řízení materiálů, který se nákladově efektivním způsobem zaměřuje na celý životní cyklus materiálů. Hlavním doporučením pro země OECD je rozvíjet lepší poznatky a informace o dopadu využívání zdrojů na životní prostředí po dobu celého životního cyklu materiálů.

V návaznosti na akční plán skupiny G8 z Kóbe (viz níže) předložila OECD v roce 2011 zprávu o produktivitě zdrojů v zemích G8 a v OECD.¹⁴ Tato zpráva je prvním průběžným zhodnocením pokroku uskutečněného v posledních třech letech. Jedním z hlavních zjištění je skutečnost, že globální těžba a spotřeba materiálových zdrojů nadále roste a že, ačkoli se objevují jisté náznaky decouplingu, jednalo se spíše o decoupling relativní. Produktivita zdrojů v zemích G8 se zlepšuje a jejich materiálová náročnost se mezi lety 1980 a 2008 snížila o více než 47 %. Ekonomiky zemí OECD za stejné období svou materiálovou náročnost snížily o 42 %. Rovněž významná jsou i další zjištění uvedené v zprávu: v zemích OECD se v uplynulých deseti letech objem komunálních tuhých odpadů v přepočtu na obyvatele snížil o téměř 4 % a u celé řady významných materiálů (např. skla, oceli, hliníku) soustavně roste míra recyklace. Zpráva také zjišťuje pozitivní trend politik v oblasti nakládání s odpady a politik v oblasti tzv. 3R (snižování, opětovné využití a recyklace – z anglického „reduce, reuse and recycle“).

2.3 Skupiny G20 a G8

Skupina G20 dala významný politický podnět pro nepřijímání protekcionistických opatření v mezinárodním obchodu, se zjevnými důsledky pro vývozní

13 V ekonomice decoupling obecně znamená pokračující hospodářský růst při současně klesající materiálové spotřebě. Relativní decoupling pak znamená situaci, při níž surovinové dopady klesají relativně vůči HDP, zatímco absolutní decoupling se týká situace, kdy surovinové dopady klesají v absolutních číslech.

14 OECD, „Resource Productivity in the G8 and the OECD,” OECD, 2011.

12 OECD, „Recommendation of the Council on Resource Productivity,” OECD, 28. března 2008.

omezení. Vůdci G20 se dohodli na závazku nezavádět do konce roku 2013 nová opatření a zavázali se zvrátit případná nová protekcionistická opatření, k nimž mohlo dojít, včetně nových vývozních omezení a opatření na podporu vývozu, která neodpovídají pravidlům WTO.¹⁵ WTO, OECD a Konference OSN o obchodu a rozvoji (UNCTAD) situaci monitorují a vydávají pravidelné půlroční zprávy.

Skupina G20 se zatím mimo tato opatření neshodla na žádném konkrétním návrhu, jak posílit stávající rámec pro omezení vývozu. Tato otázka je pro některé rozvojové země stále velmi citlivá, protože se jedná o jejich trumf pro další jednání, jak bylo při WTO patrné v průběhu jednání o rozvojovém programu z Dohy (viz níže). Klíčem k budoucí diskuzi je získat na svou stranu rozvojové země, protože zabezpečení přístupu k surovinám je také v jejich zájmu. Vzhledem k tomu, že žádné z těchto zemí nevlastní veškeré nezbytné vstupy pro svou výrobu, jsou i ony zranitelné vůči vývozním omezením uvalovaným třetími zeměmi.

Vhodným příkladem tohoto je Čína. Ačkoli se jedná o světovou jedničku v oblasti produkce nerostů, je vysoce závislá na dovozech jiných surovin, zvláště pak bavlny z Indie. I když je Čína jedním z předních producentů bavlny, musí ji také dovážet, aby uspokojila domácí poptávku.¹⁶ Nyní se již dokonce stala největším světovým dovozcem bavlny. Mnoho čínských zemědělců již nechce bavlnu pěstovat, protože kolísající ceny ohrožují jejich příjmy. Přechod na pěstování ovoce a zeleniny slibuje příjem až desetinásobný. V důsledku toho se snížila domácí nabídka, což vedlo ke shonu po bavlně a ke zvýšení cen bavlny o 50 %. V roce 2011 se předpovídalo, že z celkových 7,5 milionů tun, s nimiž se celosvětově obchoduje, jen Čína uskuteční dovoz 2,1 milionů tun.

Pro další setkání skupiny G20 je tedy velkou výzvou poskytnout politický podnět k další diskuzi o vývozních omezeních v mezinárodních organizacích, jako jsou OECD a WTO. Francouzské předsednictví skupiny G20 věnovalo zvýšenou pozornost otáz-

ce kolísajících cen na komoditních trzích (zvláště pak zemědělských), což do jisté míry posunulo diskuzi od otázek souvisejících pouze se surovinami. Setkání G20 Los Cabos v červnu 2012 znovu zdůraznilo potřebu odolávat protekcionismu v mezinárodním obchodu a řešit otázku kolísajících cen komodit. Nebyla však učiněna žádná zvláštní zmínka o vývozních omezeních.

Co se týká agendy skupiny G20 související s účinným využíváním zdrojů, nejrozsáhleji se řeší problematika energetické účinnosti a čistých zdrojů. V rámci skupiny G8 se ministři životního prostředí v roce 2008 dohodli přijmout v rámci akčního plánu „3R“ z Kóbe opatření v oblasti snižování, opětovného využívání a recyklace surovin.¹⁷ Provádění tohoto plánu sledovala OECD, která svá zjištění shrnula ve zprávě z roku 2011, v níž byly zmíněny určité známky pokroku (viz výše). Summit G8 konaný v květnu 2011 v Deauville potvrdil, že zelený růst je nezbytným prvkem pro zajištění udržitelného globálního růstu. Za tímto účelem se mimo jiné zaměřuje na podporu účinného využívání zdrojů. Vůdci zemí G8 vyzvali k realizaci výsledků práce OECD v oblasti zeleného růstu, včetně programu zaměřeného na účinné využívání zdrojů.

2.4 WTO

V rámci WTO nejsou uzavřeny žádné konkrétní dohody pro regulaci obchodu se surovinami. Organizace byla navíc zřízena zejména s cílem řešit spíše protekcionismus související s dovozem než vývozní bariéry. Jeden z nejdůležitějších zdrojů informací o vývozních omezeních, ne-li zdroj jediný, lze nalézt ve zprávách jednotlivých zemí, tzv. přehledech obchodní politiky (WTO Trade Policy Review) v oddílu věnovaném opatřením ovlivňujícím vývoz. Problémem je, že tento přehled se vypracovává pouze sporadicky a nezachycuje nejaktuálnější informace.

Klíčovým ustanovením je z hlediska vývozních omezení článek XI dohody GATT z roku 1994. Ten zakazuje použití množstevních omezení týkajících se dovozu a vývozu a uvádí, že:

15 Na summitu G20 konaném v Torontu v červnu 2010. Na summitu G20 konaném v listopadu 2010 v Soulu vůdci zemí G20 znovu potvrdili svůj závazek nepodporovat protekcionismus.

16 T. Trinh a S. Voss, *China's commodity hunger*, Deutsche Bank Research, 2006.

17 Podle japonského města Kóbe, kde se vedoucí činitelé setkali.

žádná smluvní strana nesmí (při dovozu jakéhokoli produktu určeného pro území jiné smluvní strany nebo) při vývozu jakéhokoli produktu nebo při jeho prodeji na export pro území jakékoli jiné smluvní strany zavést ani udržovat žádné zákazy či omezení mimo cel, daní a dalších poplatků, ať již jsou uvedeny v účinnost prostřednictvím kvót, dovozních či vývozních licencí nebo jinými opatřeními.

Důležitou skutečností je, že článek XX umožňuje výjimečná množstevní omezení pro politické cíle, jako jsou za „jistých předpokladů“ ochrana vyčerpatelných přírodních zdrojů a zajištění nezbytných materiálů pro domácí zpracovatelský průmysl. V zásadě jsou však v rámci současného systému organizace WTO množstevní omezení vývozu zakázána, zatímco vývozní cla jsou povolena. Je to poněkud překvapivé, protože podle studií OECD jsou vývozní cla a množstevní omezení pouze různými formami omezení vývozu. V tomto smyslu jsou vzájemně zaměnitelné nebo se doplňují.¹⁸ Je rovněž jasné, že prohibitivně vysoká vývozní cla vyvolají stejný účinek jako zákaz vývozu. Regionální obchodní dohody, které jsou platné v rámci WTO, jako např. dohoda NAFTA nebo dohoda mezi EU a Mexikem, dále zakazují použití vývozních cel.

Co se týká vícestanných jednání, hrála vývozní cla významnou úlohu také v Rozvojovém kole z Dohá. Byla navržena Evropskou unií a byla zahrnuta do variant návrhu v roce 2008. EU zdůrazňovala negativní aspekty vývozních daní a tvrdila, že jakýkoli přístup by měl zajistit zvýšenou transparentnost a předvídatelnost. Členové by za tímto účelem měli být plně informováni o opatřeních, která přijímá jiný člen a která by mohla mít vliv na obchod.

EU také navrhovala, že cestu k zajištění předvídatelnosti by mohlo představovat plánování a vázaný charakter vývozních daní členských států. Tento přístup by znamenal, že:

- a) členové WTO by měli oznamovat zavedení či úpravu vývozních cel a
- b) členové WTO by se měli zavázat uvést vývozní daně do své listiny ústupků a že by vývozní daně byly vázány na úrovni, která by se sjednala.

¹⁸ OECD, „The Economic Impact of Export Restrictions on Raw Materials,“ OECD Publishing, 2010.

Dalším příkladem úsilí zaměřeného na zvýšení transparentnosti vývozních omezení je iniciativa navržená Spojenými státy americkými, Japonskem, Koreou a Čínskou Taipeij v oblasti vývozních licencí.

Rámeček č. 4: Žaloba na půdě WTO – historický krok vpřed

V roce 2009 předložila EU společně s USA a Mexikem panelu WTO stížnost na omezení vývozu určitých surovin. Spor se týká čtyř druhů vývozních překážek uvalených Čínou: dočasných vývozních cel, vývozních kvót, licencování vývozu a požadavků na minimální vývozní cenu. Surovinami, kterých se tato stížnost týkala, jsou různé formy bauxitu, koksu, fluoritu, hořčíku, manganu, karbidu křemíku, křemičitého kovu, bílého fosforu a zinku. Tyto materiály se používají v celé řadě významných výrobků, jako jsou nápojové plechovky, kompaktní disky, elektronika, automobilové díly, keramika a baterie.

Stěžovatelé tvrdili, že čínská omezení vytvářejí na globálním trhu nedostatek a způsobují vyšší ceny. Vývozní omezení vytvářela nižší domácí ceny a tím také významné výhody pro návažné čínské výrobce.

Panel v červenci 2011 vydal svou zprávu, kterou rozhodl v neprospěch čínských omezení. Dospěl k názoru, že vývozní omezení pro obchod s těmito materiály nejsou účinná pro zajištění ochrany životního prostředí, protože není obdobným způsobem omezena produkce těchto materiálů. Dalším klíčovým zjištěním byla skutečnost, že čínská vývozní cla neodpovídají závazkům, které Čína přijala ve svém protokolu o vstupu. Zpráva panelu objasňuje pravidla WTO pro vývozní omezení a dochází k závěru, že omezení nejsou z environmentálních důvodů, které uváděla Čína, opodstatněná. V srpnu 2011 se Čína proti tomuto rozhodnutí odvolala k odvolacímu orgánu WTO. Odvolací orgán své rozhodnutí předložil v lednu 2012 a potvrdil nález panelu z července 2011.

V březnu 2012 USA, EU a Japonsko podaly další stížnost proti čínským omezením vývo-

zu 17 vzácných zemin (které jsou nezbytné například pro výrobu smartphonů a fotografických objektivů).

Zpráva panelu o čínských omezeních vývozu je důležitým krokem v rámci řešení vývozních omezení. Vůbec poprvé musel panel provést výklad čl. XI odst. 2 písm. a), který umožňuje použití dočasných omezení či zákazu pro řešení kritického nedostatku zásadních produktů.

Souhrnně řečeno, některými aspekty nedostatku surovin se zabývají všechny čtyři organizace. V jejich agendě převládá geopolitický nedostatek a napříč prací všech těchto organizací se objevuje potřeba vyšší transparentnosti a předvídatelnosti. Nejaktivnější je OECD, která usiluje o větší zviditelnění této problematiky a zveřejnila již několik studií o negativním dopadu vývozních omezení na globální trhy. Hlavní výzvou pro skupinu G20 je poskytnout politický podnět s cílem získat podporu rozvojových zemí, a dosáhnout tak vyšší míry transparentnosti a předvídatelnosti použití vývozních omezení. WTO učinila historický krok, když v rámci stížnosti předložené vůči Číně vůbec poprvé provedla výklad vlastních ustanovení souvisejících s použitím omezení vývozu. WTO je rovněž jedinou organizací, která může v tomto ohledu přijmout závazná vícestranná pravidla.

Co se týká ekonomické nedostatečnosti, nejvíce zdůrazňovanou odpovědí je účinné využívání zdrojů. Práce jsou opět vedeny organizací OECD prostřednictvím výzkumu a zvyšování informovanosti. OECD zdůrazňuje potřebu lepších ukazatelů, statistik a databází zaměřených na produktivitu v oblasti zdrojů, na materiálové toky a dopad využívání zdrojů na životní prostředí, jakož i výměnu osvědčených postupů. Skupina G8 se zavázala přijmout opatření zejména v oblasti recyklace, opětovného využívání a snižování a celkově podporuje práci OECD v této problematice.

3. PŘÍSTUPY A VÝZVY EU V OBLASTI SUROVINOVÉ BEZPEČNOSTI

EU je do vysoké míry závislá na dovozu surovin, které jsou životně důležité pro její hospodářství; v přepočtu na obyvatele je EU největším dovozcem surovin na světě. Míra závislosti se u nerostů pohybuje od 48 % u mědi přes 78 % u niklu až po 100 % u materiálů, jako jsou kobalt, platina a titan. EU je zcela závislá na dovozu vzácných zemin (viz výše), zatímco Čína představuje 97 % jejich produkce. U těchto materiálů není v současné době komerčně reálná recyklace či jejich nahrazení jinými materiály.

Komise v červnu 2010 zveřejnila zprávu ad hoc pracovní skupiny,¹⁹ která v rámci EU vypracovala první seznam 14 kritických nerostných surovin: antimon, indium, beryllium, hořčík, kobalt, niob, fluorit, kovy platinové skupiny, gallium, vzácné zeminy, germanium, tantal, grafit a wolfram. Za kritické se považují ty, které vykazují vysoké riziko nedostatečných dodávek v příštích deseti letech a které jsou obzvláště důležité pro hodnotový řetězec. Zpráva rovněž zdůrazňuje skutečnost, že vysoký podíl světové produkce pochází z nespolehlivých nebo rizikových zemí, jako jsou Čína, Rusko, Demokratická republika Kongo nebo Brazílie. Současný seznam má být vždy po pěti letech aktualizován.

3.1 Iniciativa k nerostným surovinám a další dokumenty – přístupy EU k surovinové bezpečnosti doma i v zahraničí

Jako reakci na změny na globálních surovinových trzích předložila Evropská komise od roku 2008 několik klíčových strategií, které se zaměřovaly především na suroviny, avšak do určité míry také na zdroje energie. Prvním, výchozím dokumentem, který stanovil základy surovinových strategií EU, je *Iniciativa k nerostným surovinám*, která byla vydána v roce 2008.

¹⁹ EK, zpráva „Critical raw materials for the EU“ ad hoc pracovní skupiny pro určení kritických surovin, EK, 2010.

V únoru 2011 přijala EK další klíčové sdělení, *Řešení výzev v oblasti komoditních trhů a v oblasti surovin*²⁰ (dále jako „Řešení výzev“), které je součástí strategie Evropa 2020. V důsledku toho byla agenda rozšířena o otázky, jako jsou finanční trhy, ceny komodit a potravinová bezpečnost, čímž se strategie EU těsněji napojuje na strategii skupiny G20. Rozšířeno bylo také geografické zaměření, a to s větším důrazem na rozvojové země, zvláště pak Afriku.

Klíčovou průvodní otázkou těchto dokumentů je, jak zajistit spolehlivý a nenarušovaný přístup k surovinám. Reakce Komise byla nastíněna jako integrovaná strategie založená na třech pilířích (navržených v *Iniciativě k nerostným surovinám*), které lze analyzovat ve dvou hlavních liniích – ve vnějším a domácím rozměru.

Vnější rozměr

Vnější rozměr pokrývá první pilíř nazvaný v *Iniciativě k nerostným surovinám* z roku 2008 *Zajištění přístupu k surovinám na světových trzích*. V roce 2011 byl tento pilíř přejmenován na *Spravedlivé a udržitelné dodávky surovin ze světových trhů*. Základní kámen tohoto přístupu je znám jako surovinová diplomacie; jejím primárním cílem je zajistit stabilní přístup k surovinám se zaměřením zejména na protekcionistické použití vývozních omezení.²¹

Z tohoto důvodu, jak je uvedeno výše, EU podporovala různé iniciativy při OECD a WTO, zejména pak ve spolupráci s USA a Japonskem. Jejím cílem je také posílit bilaterální dialog s Čínou, Ruskem a některými africkými zeměmi s cílem přesvědčit tyto země o globální povaze problematiky surovin a o přínosech, jež mohou mít jasná obchodní pravidla v této oblasti i pro ně samotné.²² S přihlédnutím k tomu EU v rámci svých stávajících bilaterálních

dohod, jako je například dohoda o volném obchodu s Jižní Koreou, usiluje o výslovné záruky pro tržní přístup k surovinám. Stejný přístup se uplatňuje ve vztahu ke všem zemím, s nimiž EU vyjednává nové obchodní dohody.

V rámci svého obecného přístupu k surovinám proto Komise vypracovala zvláštní obchodní strategii pro suroviny, která stojí na třech pilířích: 1. na jednáních o příslušných pravidlech na mnohostranné a dvoustranné úrovni; 2. na prosazování stávajících práv napadáním nezákonných omezení vývozu, a to pokud možno i prostřednictvím postupů pro řešení sporů v rámci WTO; a 3. na dalších osvětových činnostech zaměřených do třetích zemí, které je mají přesvědčit o globální povaze surovinové problematiky a o přínosech, jež mohou mít jasná obchodní pravidla v této oblasti pro ně samotné.²³

Dokument *Řešení výzev* dále zdůrazňuje aktivní surovinovou diplomacii. Význam vývozních opatření je opět jednou z hlavních otázek, které mají být řešeny dvoustranně i mnohostranně. Významným novým aspektem této strategie je však rozvojový rozměr, který je zde ve srovnání s *Iniciativou k nerostným surovinám* z roku 2008 výraznější. Za klíčový prvek pro dosažení růstu podporujícího začlenění a udržitelného rozvoje v rozvojových zemích bohatých na zdroje se považuje posílení dobré správy věcí veřejných, zvýšení transparentnosti a zlepšení obchodního a investičního prostředí v odvětvích napojených na těžbu surovin.²⁴

V neposlední řadě se Komise v rámci své surovinové diplomacie zabývá celním režimem EU s cílem snížit omezení dovozu surovin. Vzhledem k odporu některých členských států a evropských firem myšlenka snížení cel na dovoz surovin v poslední době do velké míry vymizela. Podle OECD však jsou si vývozní daně a dovozní cla podobné z hlediska jejich vlivu na světové ceny a na hospodářství vyvážejících i dovážejících zemí.²⁵

20 EK, „Sdělení komise evropskému parlamentu, radě, evropskému hospodářskému a sociálnímu výboru a výboru regionů. Řešení výzev v oblasti komoditních trhů a v oblasti surovin,“ Evropská komise, 2011.

21 EK, „Sdělení Komise Evropskému parlamentu a Radě. Iniciativa v oblasti surovin – uspokojení kritických potřeb pro růst a zaměstnanost v Evropě,“ Komise Evropských společenství, 2008.

22 Evropská komise, „Zpráva o překážkách obchodu a investic (2011),“ EK, 2011.

23 Evropská komise, „Zpráva o překážkách obchodu a investic (2011),“ EK, 2011.

24 Tamtéž.

25 OECD, „The Economic Impact of Export Restrictions on Raw Materials,“ OECD Publishing, s. 9.

Domácí rozměr

Domácí rozměr strategií vystihuje druhý a třetí pilíř *Iniciativy k nerostným surovinám*, a to: *podpora udržitelných dodávek surovin z evropských zdrojů* (druhý pilíř) a *Snížení spotřeby primárních surovin v EU* (třetí pilíř).

V rámci druhého pilíře se EU zabývá rámcovými podmínkami pro vyhledávání a těžbu, geologickými průzkumy s cílem zjistit nové zdroje nerostných a jiných surovin v rámci EU a lepší vzájemnou provázanost vnitrostátních geologických průzkumů. Komise dokonce odhaduje, že hodnota nevytěžených evropských nerostných zdrojů v hloubce 500 až 1 000 metrů činí přibližně 100 miliard EUR.²⁶ K těžbě z hlouběji položených nalezišť, ve vzdálenějších oblastech a za náročnějších podmínek by měly napomoci nové technologie.²⁷

Vzhledem k tomu, že řada kompetencí v oblasti průzkumu a těžby spadá do působnosti členských států, se Komise zaměřila na úlohu zprostředkovatele pro výměnu osvědčených postupů. V dokumentu *Řešení výzev* nastínila některé důležité postupy pro investice do tohoto odvětví, včetně funkční vnitrostátní nerostné politiky, politiky plánování využití půdy s ohledem na nerostné suroviny na základě digitalizované znalostní základny a mechanismů pro povolování průzkumu a těžby nerostných surovin. Tato opatření poskytují právní jistotu a racionalizují správní postup.

EU rovněž zahájila vnitřní diskuzi o otázce možného vytváření zásob vzácných zemin. V současné době je většina členských států proti. Byla vznesena otázka kompetencí, tedy kdo by měl odpovídat za vytváření zásob – zda vlády, nebo průmysl. Jelikož USA i Japonsko již své plány vytváření zásob vypracovaly, Komise od této myšlenky neupustila a požádala o nezávislou studii pro další diskuzi s členskými státy. Tato otázka zůstává v současné době otevřená.

Z hlediska třetího pilíře bylo v *Iniciativě k nerostným surovinám* z roku 2008 za účelem snižování spotře-

by v EU jako priorita stanoveno účinné využívání zdrojů prostřednictvím lepšího nakládání s odpady, včetně recyklace a opětovného využívání.²⁸ V září 2011 přijala Evropská komise *Plán pro Evropu účinněji využívající zdroje*. Ten stanoví vizi strukturálních a technologických změn potřebných do roku 2050 společně s milníky, kterých má být dosaženo do roku 2020. Uvedený plán identifikuje hospodářská odvětví, která spotřebovávají nejvíce kovů a nerostných surovin, a navrhuje nástroje a ukazatele, které by mohly napomáhat jako vodítka pro kroky uskutečněné v Evropě i v zahraničí. Navrhuje také opatření zaměřená na větší zohlednění dopadu životního cyklu produktu a znovu hovoří o výzkumu a inovacích a o dalších opatřeních pro zlepšení struktury trhu.²⁹ V únoru 2012 přijala Evropská komise sdělení o evropském inovačním partnerství v oblasti surovin. Větší důraz se klade na materiály, které lze používat jako alternativu/náhradu surovin, a na oddělení využití zdrojů od hospodářského růstu (decoupling).³⁰

Zachováno je zaměření na provádění a prosazování stávajících předpisů EU týkajících se odpadů v souvislosti s nebezpečnými odpady či odpady ze spotřebitelského zboží a se zvláštními činnostmi (průmyslové emise nebo odpad z těžebního průmyslu). Sem patří právní předpisy o opětovném využívání, recyklaci a využití motorových vozidel nebo o elektro odpadech a elektrických zařízeních.³¹ Tato ustanovení například zavazují výrobce, aby recyklaci do procesu zahrnuli již od stadia návrhu vozidla. Jelikož současná míra recyklace vzácných zemin v EU činí méně než jedno procento, existuje v této oblasti velký růstový potenciál.³²

26 EK, „Zajištění surovin pro budoucí prosperitu Evropy – návrh evropského inovačního partnerství v oblasti surovin,“ sdělení EK.

27 Tamtéž.

28 EK, „Sdělení Komise Evropskému parlamentu a Radě. Iniciativa v oblasti surovin – uspokojení kritických potřeb pro růst a zaměstnanost v Evropě,“ Komise Evropských společenství, 2008.

29 Evropská komise, „Plán pro Evropu účinněji využívající zdroje,“ sdělení EK, 2011.

30 EK, „Zajištění surovin pro budoucí prosperitu Evropy – návrh evropského inovačního partnerství v oblasti surovin,“ sdělení EK.

31 Evropa – přehledy právních předpisů EU, „Nakládání s odpady,“ přehledy právních předpisů EU.

32 Greenport.com, „Combating illegal waste shipments,“ greenport.com.

Rámeček č. 5: Konkrétní cíle, kterých má být do roku 2020 dosaženo ve druhém a třetím pilíři³³

- Až deset inovativních pilotních akcí pro oblast průzkumu, těžby a zpracování, sběru a recyklace
- Náhradní materiály pro nejméně tři klíčové způsoby použití kritických a vzácných surovin
- Účinnější využívání materiálů, opětovné použití a recyklace hodnotných surovin z odpadu
- Síť výzkumných, vzdělávacích a školicích středisek pro udržitelné řízení těžby a materiálů
- Evropské standardizované statistické nástroje pro průzkum zdrojů
- Dynamický modelovací systém, který dává do souvislosti trendy v oblasti nabídky a poptávky s úsporně využitelnými zásobami a analýzou životního cyklu produktů

3.2 Lepší koordinace – nevyhnutná podmínka kvalitní surovinové strategie

Agenda týkající se surovin spadá do působnosti jak EU, tak členských států, přičemž pokrok ve všech třech pilířích vyžaduje především lepší koordinaci mezi EU a jejími členskými státy i napříč mezi příslušnými orgány Unie.

Za současného stavu může, vzhledem ke sdílené působnosti, každý stát zatím vypracovávat vlastní politiku zaměřenou na zajištění dodávek surovin pro svůj průmysl. To může představovat problém pro tvorbu vhodně koordinovaného a uceleného evropského přístupu k zajištění zdrojů. Vlastní vnitrostátní surovinové strategie vypracovaly například

³³ Europa – Tiskové zprávy, Rapid, „Innovation partnership to overcome Europe’s raw materials shortages“, Europa – Tiskové zprávy, Rapid.

Finsko, Francie, Německo a Nizozemsko. Německo, největší evropský dovozce vzácných zemin, je aktivní jak s ohledem na surovinovou politiku EU, tak z hlediska vlastních domácích politik.

Německá Obchodní komora se silnou podporou německé vlády vytváří „alianci pro zajištění surovin“. Cílem je zřídit globální, výdělečnou společnost zaměřenou na zdroje, která průmyslu umožní nezávislý přístup ke kritickým materiálům. V říjnu 2011 podepsalo Německo důležitou mezivládní dohodu o zdrojích s Mongolskem. V blízké budoucnosti se očekává uzavření podobného partnerství s Kazachstánem.

Podle Evropské komise je pro účinnější odstraňování překážek bránících volnému přístupu na trhy se surovinami zapotřebí lepší koordinace. Je nezbytné, aby

všichni dotčení aktéři – a to zejména Komise, jakožto představitel Evropské unie v otázkách obchodu, za pomoci delegací EU, jež jsou nyní začleněny do Evropské služby pro vnější činnost, na straně jedné a příslušné orgány členských států na straně druhé – postupovali skutečně aktivně. Je zapotřebí společné úsilí na všech úrovních, abychom našim strategickým partnerům koordinovaně [zdůrazňovali význam, který má otázka řešení tržních překážek v oblasti surovin]³⁴.

Jak je zdůrazněno výše, do znalostní základny a výměny informací, prosazování stávajících právních předpisů EU v oblasti odpadů či do vytváření společného postoje vůči třetím zemím se musí zapojit všechny příslušné strany. Členské státy a další zainteresované strany se musí také aktivně účastnit procesu následné kontroly. Podílely se již například na vypracování výše uvedeného seznamu kriticky důležitých surovin, který identifikuje překážky vnějšího obchodu s třetími zeměmi.

Kromě koordinace mezi členskými státy zůstává výzvou také systém koordinace mezi různými orgány EU. Do politik souvisejících se surovinami je aktivně zapojeno několik generálních ředitelství, přičemž k těm nejdůležitějším patří GŘ pro obchod, GŘ pro vnitřní trh, GŘ pro rozvoj a GŘ pro životní prostředí. V současnosti neexistuje žádný koordinační útvar,

³⁴ EK, „Zpráva o překážkách obchodu a investic (2011)“, EK, 2011.

který by všechny tyto aktéry sjednocoval. Komunikují spolu stejným způsobem jako v ostatních politických otázkách, avšak vzhledem ke složitosti dané problematiky vzniká silná potřeba, aby se vedení ujal jediný koordinační útvar nebo pracovní skupina.

3.3 Postoj hlavních zainteresovaných stran v EU

Jak *Iniciativa k nerostným surovinám*, tak dokument *Řešení výzev* byly všemi členskými státy EU uvítány. Oba dokumenty byly považovány za reakci na současnou globální situaci a za krok správným směrem. Ze závěrů Rady z března 2011 byla zjevná široká podpora pro zajištění přístupu k surovinám v třetích zemích. Členské státy rovněž podporují lepší rámcové podmínky pro těžbu surovin v EU a nižší spotřebu primárních surovin prostřednictvím zvyšování účinného využívání zdrojů.

Některé členské státy nicméně vyjádřily obavy, že na realizaci uvedených tří pilířů by mohl mít vliv nový, širší rámec, který zahrnuje energetiku i zemědělství. Pro některé členské státy, zejména ty, které se tradičně zabývají rozvojovou agendou, bylo citlivou otázkou partnerství s rozvojovými zeměmi. Byla vznesena také otázka týkající se geografického zaměření. Některé členské státy včetně České republiky poukázaly na skutečnost, že implementace by se neměla zaměřovat pouze na africký světadíl. Další citlivou otázkou byl pro některé členské státy program vytváření zásob surovin, který tyto státy považovaly za opatření narušující trh.

Iniciativa k nerostným surovinám a *Řešení výzev* byly podpořeny také podnikatelskou komunitou. BusinessEurope a Evropská asociace kovů (EUROMETAUX) vyzvaly k urychlené realizaci těchto dokumentů. BusinessEurope zdůraznila význam zlepšených podmínek pro těžbu a rozvoj trhů s druhotnými surovinami v EU a obecněji také význam podpory inovací v oblasti nahrazování surovin a účinného využívání zdrojů.

Dne 13. září 2011 přijal Evropský parlament (EP) usnesení *Efektivní evropská strategie pro suroviny*.³⁵

³⁵ Usnesení Evropského parlamentu, „*Efektivní evropská strategie pro suroviny*“, EP, 13. září 2011.

Vyzývá k urychlenému provedení *Iniciativy k nerostným surovinám* a spatřuje férový přístup k surovinám jako nesmírně důležitý pro rozvojový potenciál, konkurenceschopnost, inovace a ochranu evropského průmyslu. Pro efektivní strategii v oblasti surovin je pro Evropský parlament klíčovým faktorem účinné řízení surovinových politik. Z tohoto důvodu EP doporučuje vytvořit meziresortní pracovní skupinu na vysoké úrovni pro suroviny, která by zahrnovala příslušná generální ředitelství, Společné výzkumné středisko, Evropskou agenturu pro životní prostředí a ESVČ. Komise by měla podporovat členské státy při vytváření vlastních strategií pro suroviny a posilovat koordinaci a výměnu osvědčených postupů mezi členskými státy.

EP dále podporuje vytvoření Rady pro stabilitu v oblasti surovin a vzácných zemin při skupině G20 a zdůrazňuje potřebu dialogu o surovinách v rámci G20 s cílem dospět ke společnému stanovisku. EP vyzývá k navázání strategické spolupráce mezi EU, Spojenými státy a Japonskem týkající se „globálního režimu monitorování zásob surovin“. Tento režim by spočíval ve sdílení údajů o poptávce a nabídce, společném prognózování, v podpoře výměny osvědčených postupů a ve zkoumání možnosti společných strategických zásob. K poslednímu uvedenému bodu EP vyzývá Komisi, aby zvažila potřebu zavedení mechanismu skladování kritických surovin, avšak současně zdůrazňuje, že by úloha EU měla být omezena na zajištění právního rámce a regulačního dohledu.

Z pohledu rozvojových zemí je nejkontroverznější první pilíř, který se týká vývozních omezení. Většina nevládních organizací vnímá přístup EU jako protirozvojový. Například organizace Oxfam kritizovala Unii za to, že se řídí úzkými obchodními zájmy. Oxfam, Traidcraft a Aitec obvinily Komisi, že rozvojovým zemím aktivně vnucuje obchodní a investiční politiky, které těmto zemím upírají právo volit si vlastní hospodářské politiky. Klíčovým argumentem je, že vývozní omezení mohou sehrát významnou úlohu v rámci rozvoje konkurenceschopného průmyslu i při ochraně životního prostředí a přírodních zdrojů.³⁶

³⁶ John Curtis, „The New Resource Grab: How EU Trade Policy on Raw Materials is Undermining Development“, Oxfam, 2011.

Zpráva *The new resource grab – How EU trade policy on raw materials is undermining development* zároveň připouští, že vývozní daně nejsou kouzelným proutkem pro podporu rozvoje. Podle autora „celkový účinek vývozní daně na chudé obyvatelstvo závisí na tom, jak dobře se daří zpracovatelským odvětvím ve srovnání se ztrátami primárních producentů a jak dobře vláda vynaloží fiskální příjmy plynoucí z této daně“.³⁷ Ačkoli tato zpráva přístup EU nepodporuje, nepopírá potřebnost větší transparentnosti a předvídatelnosti, co se týká omezení vývozu.

3.4 Postoj České republiky

Stejně jako další členské státy EU závisí Česká republika na dovozu všech kovů a nerostných surovin, včetně těch nejkritičtějších, jako jsou kobalt, wolfram a vzácné zeminy. Některé suroviny se dováží z EU (zejména neželezné kovy kromě niklu a cínu). Většina však pochází ze třetích zemí, často z výše uvedených rizikových regionů. Česká republika (ČR) z těchto důvodů, stejně jako další členské státy, oficiálně uvítala surovinovou strategii EU a implementaci jejích tří pilířů. *Iniciativa k nerostným surovinám* byla v době českého předsednictví Radě důkladně projednávána a v tomto období byly také přijaty první závěry Rady o surovinách.

Nejaktivnější byla ČR, která je známým zastáncem liberalizace trhu, v oblasti působnosti prvního pilíře, a to i před přijetím *Iniciativy k nerostným surovinám*. Například právě na její žádost a na žádost některých dalších obdobně smýšlejících členských států EU, které usilují o snížení nákladů na suroviny pro výrobce z EU, Komise dále posuzovala omezení dovozu, která EU používá pro suroviny. V důsledku toho bylo v roce 2007 dovozní clo na hliník sníženo z 6 % na 3 %.

V srpnu 2011 přijala ČR *Východiska pro koncepci surovinové a energetické bezpečnosti ČR*, v nichž jsou konkrétněji vysvětleny hlavní zásady přístupu ČR k bezpečnosti zdrojů a ke třem pilířům. Podle tohoto dokumentu jsou důvody nové koncepce moti-

vovány celosvětovou i domácí situací a současným přístupem EU. Vláda ČR je však zároveň potvrzena jako subjekt nesoucí přímou odpovědnost za zajištění surovinové bezpečnosti republiky. Dokument označuje rizika, jako např. narušení dodávek strategických surovin, závislost na dominantním dodavateli nebo skutečnost, že významný podíl českého trhu je v držení netransparentních společností.

Co se týká prvního pilíře evropských surovinových politik, dokument zdůrazňuje diverzifikaci dodavatelů prostřednictvím udržování „surovinových vztahů“ se zeměmi bohatými na zdroje na celém světě. Podporuje také český veřejný či soukromý podíl v těžebních odvětvích v zemích bohatých na zdroje, české společnosti působící v těžebních odvětvích v těchto zemích a investory v ČR, kteří dovážejí suroviny.

U druhého a třetího pilíře jsou jako klíčové vyzdvíženy investice do technologií, technologická infrastruktura a související lidské zdroje a potřeba diverzifikovat hospodářství s ohledem na zajištění výroby účinně využívající zdroje. Ve *Strategicko-analytickém dokumentu*, jehož vypracování zadalo Ministerstvo obchodu a průmyslu ČR, je také zdůrazněna úloha druhotných surovin a odpadů. Celkově je však v této koncepci věnován poměrně malý prostor účinnému využívání zdrojů v souvislosti s nerostnými surovinami a kovy, což ostře kontrastuje s významem, který se přikládá prvnímu pilíři, ale zejména s problematikou energetické bezpečnosti.

4. ZÁVĚR

Jak jsme ukázali, žijeme ve světě, jenž je utvářen globálním nedostatkem zdrojů kovů a nerostů, který má stále závažnější důsledky pro všechny země, zejména však pro regiony chudé na zdroje a závislé na dovozu, jako například EU. S ohledem na tuto situaci vypracovala EU několik strategických dokumentů, jejichž hlavním cílem je zajistit stabilní a spolehlivý přístup Evropské unie k surovinám.

Z vnějšího hlediska Evropská unie, oproti řadě zemí bohatých na kovy a nerostné suroviny, usiluje v rámci své dvoustranné a vícestranné diplomacie o snižování vývozních omezení. Rovněž dala podnět k práci OECD a WTO na negativních aspektech vývozních daní a navrhla opatření pro zvýšení předvída-

³⁷ John Curtis, „The New Resource Grab: How EU Trade Policy on Raw Materials is Undermining Development,” Oxfam, 2011.

telnosti a transparentnosti vývozních daní. Z vnitřního hlediska strategie EU zdůrazňují význam domácích zdrojů surovin a účinnost využívání zdrojů a vyžadují strukturální změny trhu a technologické inovace. Většina příslušných zainteresovaných stran toto obecně uvítala.

Průřezovou vnější i vnitřní výzvou je pro EU nedostatek patřičné koordinace mezi orgány Unie a členskými státy, které se většinou řídí vlastními vnitrostátními surovinovými strategiemi. Existuje rovněž silná potřeba zřídit pracovní skupinu nebo jednotný koordinační útvar pro orgány EU.

Zamysleme se nyní nad tím, do jaké míry dávají politiky EU smysl z pohledu jak vlastní surovinové bezpečnosti EU, tak z globální perspektivy. Zásadní význam má zvyšování informovanosti o významu jak lepších pravidel pro obchod se surovinami, tak účinného využívání zdrojů. Je třeba, aby do procesu byly zapojeny a tím také lépe informovány o závažnosti problému nedostatku zdrojů národní vlády, podniky, výzkumné instituce, zaměstnanci i spotřebitelé.

Snaha o lepší pravidla, vyšší transparentnost a předvídatelnost vývozních opatření mají smysl z pohledu samotné EU i z hlediska dalších regionů či zemí. Žádná země na světě není soběstačná u všech surovin potřebných pro její průmyslovou výrobu. Čína má sice téměř monopol na produkci vzácných zemin, závislí však na dovozu mědi. Pokud by například producenti mědi uvalili vývozní omezení jako odvetu za manipulaci s vývozem vzácných zemin ze strany Číny, trátí obě strany. Toto opatření se může nakonec zvrhnout do domino efektu exportních omezení, kdy nevyhraje žádný z hráčů na trhu. Aby se tak nestalo, lze zajistit pouze jasnými pravidly, transparentností a předvídatelností. Klíčovou organizací, v níž lze posílit rámec vývozních omezení, je WTO. Budou tedy vítány iniciativy EU směřující k této organizaci.

Tato pravidla ještě nabývají na významu z hlediska rozvojových zemí. Zvláště v jejich případě hrají vývozní omezení důležitou úlohu při podpoře přidané hodnoty jejich výroby, v diverzifikaci hospodářství nebo v ochraně životního prostředí. Nebudou-li však existovat globální pravidla, tyto země riskují, že, pokud se rozhodnou zavést vývozní daně nebo jiný druh exportních omezení, budou obviněny

z bezdůvodného protekcionismu. EU by proto i nadále měla usilovat o zavedení jasných pravidel pro používání exportních omezení. Zároveň by ale také měla poskytnout politický prostor vládám použít tyto opatření, v případě, že jsou ospravedlněny legitimními důvody platnými v rámci ustanovení GATT.

Účinné využívání zdrojů je pak základním kamenem domácích surovinových politik EU. Řeší přímějším způsobem základní příčiny nedostatku zdrojů, jelikož se zabývá jeho ekonomickým spíše než jen geopolitickým rozměrem. Ke krokům správným směrem patří také lepší právní předpisy v oblasti odpadů, včetně recyklace a opětovného využívání surovin, a výzkum nových technologií a materiálů nahrazujících suroviny. Jedná se však pouze o částečnou reakci na evropský a celosvětový nedostatek zdrojů. Máme-li dospět k udržitelnému řešení nedostatku zdrojů, musíme si klást náročnější otázky a vytvořit integrovanější přístup. Vypracování tohoto přístupu bohužel přesahuje rozsah tohoto dokumentu. Z naší analýzy proto vyplývá pouze několik myšlenek, které mohou podnítit další systematickou debatu o směřování přístupů EU k nedostatku zdrojů v rámci domácích politik Unie.

Především je třeba uvést do správných souvislostí důraz na účinné využívání zdrojů. Ačkoli je důležité, nejedná se nutně o strukturální řešení nedostatku zdrojů nebo případně mizejících světových ekosystémů. Problémem je, že vyšší účinnost vždy nevede ke snížení spotřeby. Může dokonce vzbudit nárůst výroby a spotřeby, a tím i zvýšit potřebnost dodávek surovin.

Tím se dostáváme k chování spotřebitelů, což je prvek, který je ve strategiích EU vyjádřen pouze okrajově. Jak vyplývá z některých výzkumů,³⁸ většina na těžby zdrojů se řídí spotřebou. Proto by se důraz měl přesunout na změnu v chování spotřebitelů. Politické cíle by se neměly týkat pouze zlepšování dopadu firem a výrobků na udržitelnost surovinové spotřeby a životního prostředí. Měly by také stimulovat spotřebitele k efektivnější a moudřejší spotřebě.

38 Přátelé Země, „Responsible or irresponsible: Europe's resource use and its impacts“, závěry konference, parlament EU, Brusel, listopad 2011.

V neposlední řadě je pak zapotřebí integrovanější přístup mezi různými politickými nástroji v EU. Účinné využívání zdrojů je třeba zohlednit ve všech příslušných nástrojích rozpočtu EU, včetně nástrojů, které se zaměřují na politiky růstu a zaměstnanosti. Pomohlo by například přehodnocení daňové základny s tím, že by se přešlo od zdanění práce na environmentální zdanění a postihovala by se nadměrná spotřeba přírodních zdrojů. Do tvorby surovinových politik je třeba pevně začlenit hlasy příslušných orgánů Unie, včetně GŘ pro životní prostředí, GŘ pro rozvoj a GŘ pro vnitřní trh, a zajistit mezi nimi lepší koordinaci.

EU oprávněně připisuje význam zavedení jasných pravidel při používání exportních omezení s cílem řešit výzvy plynoucí z globálního nedostatku zdrojů. Zároveň však, jak jsme ukázali, tento boj nutně neřeší základní příčiny nedostatku surovin, které jsou ekonomické spíše než geopolitické povahy. Mezinárodnímu prostředí totiž geopolitický nedostatek dominuje pouze kvůli nedostatku ekonomickému. Má-li se dospět k udržitelnému a strukturálnímu řešení nedostatku zdrojů, měla by EU pokračovat ve svých snahách v oblasti účinného využívání zdrojů a měla by tyto snahy urychlit. Měla by se také vážně zabývat politikami, které budou podporovat snižování spotřeby surovin.

Bibliografie:

Brown, Mayer. „WTO Report on China's Export Restrictions on Raw Materials.“

mayerbrown.com <http://www.mayerbrown.com/publications/article.asp?id=11295&nid=6>.

Konzultace se zástupci Evropské komise: M. Tuininga (zástupce vedoucího odboru, GŘ obchod)

a A. Carvalho (vedoucí odboru, GŘ podnikání), Brusel, 16. září 2011.

RADA EVROPSKÉ UNIE. „Conclusions on tackling the challenges on raw materials in commodity markets.“ Rada Evropské unie, 2011. http://www.consilium.europa.eu/uedocs/cms_data/docs/pressdata/en/intm/119744.pdf.

RADA EVROPSKÉ UNIE. „An integrated approach to a competitive and sustainable industrial policy in the European Union.“ Rada Evropské unie, 2009. http://www.consilium.europa.eu/uedocs/cms_Data/docs/pressdata/en/intm/108119.pdf.

CURTIS, JOHN. „The New Resource Grab: How EU Trade Policy on Raw Materials is Undermining Development.“ WEED, 2010. http://www2.weedonline.org/uploads/the_new_ressource_grab.pdf.

EK. „Sdělení Komise Evropskému parlamentu a Radě. Iniciativa v oblasti surovin – uspokojení kritických potřeb pro růst a zaměstnanost v Evropě.“ Komise Evropských společenství, 2008. <http://eur-lex.europa.eu/LexUriServ/LexUriServ.do?uri=COM:2008:0699:FIN:cs:PDF>.

EK (Evropská komise). „Sdělení komise evropskému parlamentu, radě, evropskému hospodářskému a sociálnímu výboru a výboru regionů. Evropa účinněji využívající zdroje – stěžejní iniciativa strategie Evropa 2020.“ Evropská komise, 2011. <http://eur-lex.europa.eu/LexUriServ/LexUriServ.do?uri=COM:2011:0021:-FIN:CS:PDF>.

EK. „Sdělení komise evropskému parlamentu, radě, evropskému hospodářskému a sociálnímu výboru a výboru regionů. Řešení výzev v oblasti komoditních trhů a v oblasti surovin.“ Evropská komise, 2011. http://ec.europa.eu/enterprise/policies/raw-materials/files/docs/communication_cs.pdf.

EK. „Critical raw materials for the EU. Report of the Ad-hoc Working Group on defining critical raw materials.“ Evropská komise, 2010. http://ec.europa.eu/enterprise/policies/raw-materials/files/docs/report-b_en.pdf.

EK. „Raw materials policy 2009 annual report.“ Generální ředitelství Evropské komise pro obchod, 2009. http://trade.ec.europa.eu/doclib/docs/2010/june/tradoc_146207.pdf.

EK. „Trade, Growth and World Affairs: Trade Policy as a Core Component of the EU's 2020 Strategy.“ Evropská komise, 2010. http://trade.ec.europa.eu/doclib/docs/2010/november/tradoc_146955.pdf.

EK. „Zpráva o překážkách obchodu a investic.“ EK, 2011. <http://eur-lex.europa.eu/LexUriServ/LexUriServ.do?uri=COM:2011:0114:FIN:CS:PDF>.

EK. „Sdělení komise evropskému parlamentu, radě, evropskému hospodářskému a sociálnímu výboru a výboru regionů. Zajištění surovin pro budoucí prosperitu Evropy – návrh evropského inovačního partnerství v oblasti surovin,“ sdělení EK. <http://eur-lex.europa.eu/LexUriServ/LexUriServ.do?uri=COM:2012:0082:FIN:CS:PDF>.

EK. „Sdělení komise evropskému parlamentu, radě, evropskému hospodářskému a sociálnímu výboru a výboru regionů. Plán pro Evropu účinněji využívající zdroje.“ EK, 2011. <http://eur-lex.europa.eu/LexUriServ/LexUriServ.do?uri=COM:2011:0571:FIN:CS:PDF>.

Europa – Tiskové zprávy, Rapid. „Innovation partnership to overcome Europe’s raw materials shortages.“ Europa – Tiskové zprávy, Rapid. <http://europa.eu/rapid/pressReleasesAction.do?reference=MEMO/12/144&format=HTML&aged=0&language=EN&guiLanguage=en>.

Europa – přehledy právních předpisů EU, „Nakládání s odpady,“ přehledy právních předpisů EU. http://europa.eu/legislation_summaries/environment/waste_management/index_cs.htm.

Usnesení Evropského parlamentu, „Efektivní evropská strategie pro suroviny“, EP, 13. září 2011. <http://www.europarl.europa.eu/sides/getDoc.do?type=TA&language=CS&reference=P7-TA-2011-0364>.

Přátelé Země. „Responsible or irresponsible: Europe’s resource use and its impacts.“ Závěry konference, parlament EU, Brusel, listopad 2011.

Greenport.com. „Combating illegal waste shipments.“ greenport.com <http://www.greenport.com/features101/vessel-build-and-maintenance/initiatives/combating-illegal-waste-shipments>.

Summit G20. „Roundtable on Commodities and Raw Materials – Remarks by Angel Gurría, OECD Secretary-General.“ Cannes, 2. listopadu 2011. http://www.oecd.org/document/60/0,3746,en_21571361_44315115_48981500_1_1_1_1,00.html.

Korinek, J. a J. Kim. „Export Restrictions on Strategic Raw Materials and Their Impact on Trade.“ *OECD Trade Policy Working Papers*, č. 95, 2010, OECD.

OECD. „The Economic Impact of Export Restrictions on Raw Materials.“ OECD Publishing, 2010.

OECD. „OECD Due Diligence Guidance for Responsible Supply Chains of Minerals from Conflict-Affected and High-Risk Areas.“ OECD Publishing, 2011.

OECD. „OECD Workshop on Raw Materials.“ Paříž, říjen 2009. http://www.oecd.org/document/54/0,3746,en_2649_36251006_43535350_1_1_1_1,00.html.

OECD. „Recommendation of the Council on Resource Productivity.“ OECD, 28. března 2008.

OECD. OECD, „Resource Productivity in the G8 and the OECD.“ OECD. <http://www.oecd.org/dataoecd/18/20/47944428.pdf>

OECD/UNEP. „Conference on Resource Efficiency.“ OECD/UNEP, Paříž, Francie, 23.–25. dubna 2008. <http://www.oecd.org/dataoecd/7/35/40526786.pdf>.

OECD, WTO, UNCTAD. „Reports On G20 Trade and Investment Measures (Mid-October 2010 To April 2011, May To Mid-October 2011).“ OECD, WTO, UNCTAD. www.oecd.org/dataoecd/20/46/47955250.pdf, www.oecd.org/dataoecd/24/31/48941943.pdf.

Úřad USTR. „WTO Case Challenging China’s Export Restraints on Raw Material Inputs.“ Úřad USTR. <http://www.ustr.gov/about-us/press-office/fact-sheets/2009/june/wto-case-challenging-chinas-export-restraints-raw-materials>.

Piermartini, Roberta. *The Role of Export Taxes in the Field of Primary Commodities*. ERSD, WTO, 2009.
www.wto.org/english/res_e/booksp_e/discussion_papers4_e.pdf.

Trinh, T. a S. Voss. *China's commodity hunger*, Deutsche Bank Research, 2006.
http://www.dbresearch.com/PROD/DBR_INTERNET_EN-PROD/PROD0000000000199956.pdf.

Van Den Hende a Jennifer Paterson. *Export Restrictions on Raw Materials: WTO rules and remedies*. Bloomberg Law Reports.
<http://www.herbertsmith.com/NR/rdonlyres/393EFC20-DB64-4FC1-8C0C-8BA85768092E/16346/Export-restrictionsonrawmaterialsWTOrulesandremedie.pdf>.

Surovinové strategie Evropské unie – Globální a domácí výzvy

Vydal:	Glopolis, Praha 2012 Vydání první
Autorka:	Dita Charanzová
Konzultant:	Ivan Lukáš (Glopolis)
Návrh obálky, graf. úprava, sazba:	Creative heroes (www.creativeheroes.cz)
Tisk:	Agentura David Centrum
Adresa vydavatele:	Glopolis Soukenická 23 110 00 Praha 1 Tel./fax: +420 272 661 132 www.glopolis.org
Copyright (c)	Glopolis 2012

Tento dokument je licencován dle licence Creative Commons Attribution-NonCommercial-NoDerivateWorks 2.5. Obsah této publikace může být reprodukován nevládními organizacemi pro nekomerční účely (laskavě zašlete kopie na adresu vydavatele).

Všechny další formy reprodukování a šíření s komerčním záměrem vyžadují souhlas držitele práv.

Tato publikace vznikla v rámci společného evropského projektu pěti neziskových organizací (TNI, Védegylet, Ecologistas en Accion, FDCL a GLOPOLIS), který se zaměřuje na politickou koherenci pro rozvoj v oblasti obchodu a investic na úrovni Evropské unie s přihlédnutím na roli České republiky. Hlavním cílem je analýza dopadu obchodních a investičních politik na rozvoj chudých zemí a vynořujících se trhů.

Glopolis je nezávislé analytické centrum (think-tank) se zaměřením na globální výzvy a příslušné odpovědi České republiky a EU. Ve spolupráci s těmi, kteří utvářejí politiku, byznys a veřejné mínění, je naším dlouhodobým cílem zlepšit politickou kulturu a přispět k přechodu na chytrou ekonomiku, k energetické a potravinové zodpovědnosti. Pro více informací navštivte webové stránky **www.glopolis.org**.

Publikace vyšla s finanční podporou České rozvojové agentury a Ministerstva zahraničních věcí ČR v rámci Programu zahraniční rozvojové spolupráce ČR a podporou Evropské unie. Obsah publikace nemusí vyjadřovat stanoviska sponzorů a nezakládá odpovědnost z jejich strany.

)) glopolis